

ΑΙΣΙΟΔΟΞΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑ

ΤΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
Ν. ΣΥΡΙΓΟΥ

Πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία το ετήσιο συνέδριο Κλινικής Ογκολογίας των ΗΠΑ, το μεγαλύτερο (συμμετείχαν 31.000 επιστήμονες διά ζώσης και 12.000 διαδικτυακά) και σημαντικότερο συνέδριο παγκοσμίως στον κλάδο της Ογκολογίας. Παρουσιάστηκαν εργαστηριακά και κλινικά δεδομένα που αναμένεται να αλλάξουν ριζικά τη θεραπεία και να μειώσουν σημαντικά τη θνησιμότητα του καρκίνου, ενώ σημαντική ήταν και η ελληνική παρουσία, με συμμετοχή σε διεθνείς κλινικές και μεταφραστικές μελέτες αρκετών εθνικών ερευνητικών και πανεπιστημιακών ογκολογικών κέντρων.

Εγκαιρη διάγνωση

Η έγκαιρη, σε αρχικά στάδια, διάγνωση του καρκίνου παραμένει η πιο ασφαλής στρατηγική αντιμετώπισης των συχνότερων μορφών καρκίνου. Τις απεικονιστικές τεχνικές όπως η μαστογραφία και η αξονική τομογραφία χαμηλής δόσης για τους πνεύμονες αναμένεται σύντομα να πλαισιώσουν και μοριακές τεχνικές ανίχνευσης νεοπλασματικών κυττάρων και γενετικού υλικού από αυτά. Οι λεγόμενες «υγρές βιοψίες» δίνουν τη δυνατότητα με μια απλή εξέταση αίματος να ανιχνεύσει κανείς την ανάπτυξη ενός καρκίνου πριν αυτός γίνει κλινικά αντιληπτός. Επιπλέον για ασθενείς με καρκίνο του παχέος εντέρου, του μαστού και του τραχήλου φαίνεται ότι μια τέτοια μοριακή εξέταση μπορεί να αξιολογήσει την ύπαρξη καρκινικού φορτίου και να επιλέξει ποιοι ασθενείς πράγματι ωφελούνται από τη μετεγχειρητική θεραπεία και για ποιους μια τέτοια θεραπεία είναι περιττή, ή και επιζήμια. Σε θεραπευτικό επίπεδο, ο καρκίνος του μαστού βρέθηκε στο επίκεντρο του συ-

νεδρίου. Με μια σοφά σχεδιασμένη και καλά τεκμηριωμένη κλινική μελέτη αποδείχθηκε ότι ακόμη και μια μικρή έκφραση του υποδοχέα HER-2 στα καρκινικά κύτταρα αρκεί ώστε να συνδεθεί το σύμπλοκο φάρμακο ενός μονοκλωνικού αντισώματος και ενός χημειοθεραπευτικού παράγοντα στον όγκο και να επιτύχει σημαντική αύξηση στην επιβίωση των ασθενών. Τα εντυπωσιακά αποτελέσματα της σχετικής μελέτης συνεπήραν όλους τους παρόντες, που όρθιοι χειροκροτούσαν για αρκετά λεπτά. Είναι από εκείνες τις μαγικές στιγμές στη ζωή κάθε ερευνητή, που η καταξίωση έρχεται από την αναγνώριση των ομότεχνών του, ενώ η επιστημονική πρόοδος δεν καθορίζεται από πηχυαίους τίτλους και βαρύνουσες ανακοινώσεις της φαρμακοβιομηχανίας, αλλά από μικρά βήματα, που επιτυγχάνονται με κόπο και προσπάθεια. Η μελέτη αυτή αναμένεται να αλλάξει άμεσα την κλινική πρακτική και την έκβαση των γυναικών με μεταστατικό καρκίνο του μαστού. Επιπλέον η καινοτόμα στρατηγική της σύζευξης ενός αντικαρκινικού παράγοντα με ένα μόριο-οδηγό που τον κατευθύνει επιλεκτικά στα καρκινικά κύτταρα, σεβόμενο τους υγιείς ιστούς, επιτέλους αποδεικνύεται επιτυχής και με λιγότερη τοξικότητα. Τα πολύ θετικά αποτελέσματα στον καρκίνο του μαστού αποτελούν το έναυσμα για παρόμοιες μελέτες και σε άλλους καρκίνους, όπως του πνεύμονα. Νέοι μοριακοί στόχοι, συχνόι σε ορισμένες μορφές καρκίνου, όπως τα γονίδια Ras, FGFR, NRG1 κ.ά., δίνουν καινούργια δυναμική στις στοχεύουσες θεραπείες, ειδικά για ορισμένες μορφές σαρκώματος και καρκίνους όπως του παγκρέατος, του πνεύμονα και του προστάτη. Είναι πλέον ξεκάθαρο ότι τις περισσότερες φορές η μορφολογία και η ιστολογική εξέταση δεν αρκούν για τον καθορισμό της θεραπείας και απαιτείται ο μοριακός έλεγχος του όγκου, για την επιλογή της βέλτιστης αγωγής.

Τα οφέλη της ανοσοθεραπείας

Παρότι σχετικά πρόσφατη, η ανοσοθεραπεία έχει πλέον καθιερωθεί ως η κύρια θεραπεία για τις περισσότερες μορφές καρκίνου, αν και ακόμη δεν έχουμε αξι-

Η καταπολέμηση του καρκίνου επιστρέφει στην πλήρη μοριακή ταυτοποίηση του όγκου, στην ανίχνευση όλων των πιθανών στόχων και στην επιλογή της θεραπείας με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε ασθενούς

οποιήσει το μέγιστο των δυνατοτήτων της, καθώς ακόμη συνεχίζονται οι μελέτες σχετικά με την κλινική σημασία του μικροβιώματος, των αντιβιοτικών και των κορτικοστεροειδών στην αποτελεσματικότητά της. Στο πρόσφατο συνέδριο παρουσιάστηκαν πολύ θετικά δεδομένα από τη χρησιμοποίηση της ανοσοθεραπείας σε αρχικά στάδια μελανώματος ή καρκίνου του πνεύμονα, προεγχειρητικά ή μετά από τη ριζική αφαίρεση του όγκου. Επίσης συνδυαστικές θεραπείες με δύο ανοσοτροποποιητικούς παράγοντες ή ανοσοθεραπείας με χημειοθεραπεία ή ακτινοθεραπεία φαίνεται ότι επιτυγχάνουν ακόμη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, με αυξημένη όμως τοξικότητα, για μορφές καρκίνου όπως του πνεύμονα, του ήπατος και των χοληφόρων.

Τους συνέδρους απασχόλησε και η κοινωνική διάσταση της νεοπλασματικής νόσου, με τον πρόεδρο και ομιλητές του συνεδρίου να επισημαίνουν τις μεγάλες ανισότητες στην πρόσβαση σε καινοτόμες θεραπείες με βάση την εθνικότητα, την περιοχή, την οικονομική κατάσταση, τη φυλή αλλά και το φύλο. Καθώς οι καινοτόμες θεραπείες είναι ιδιαίτερα ακριβές, οι ανισότητες αυτές αναμένεται να αυξηθούν κατά τα επόμενα χρόνια. Αποτελεί υποχρέωση των κρατών και δέσμευση

των ογκολόγων να καταβάλουν κάθε προσπάθεια ώστε να τις εξαλείψουν και να προσφέρουν στα πιο αδύναμα μέλη της κοινωνίας μας ογκολογικές υπηρεσίες υψηλού επιπέδου. Η εξέλιξη της τεχνολογίας και η 3η βιομηχανική επανάσταση, οι εφαρμογές της τηλεϊατρικής, της τεχνητής νοημοσύνης και των μεγάλων δεδομένων (big data) αναμένεται να καταργήσουν γεωγραφικούς και οικονομικούς περιορισμούς και να καταστήσουν προσιτά σε όλους τα επιτεύγματα της επιστήμης.

Εξατομικευμένη θεραπεία

Συμπερασματικά, το φετινό συνέδριο Κλινικής Ογκολογίας των ΗΠΑ έδειξε την κατεύθυνση που θα ακολουθήσει η έρευνα τα επόμενα χρόνια. Η πανδημία COVID-19 και η ανάγκη για την ανάπτυξη εμβολίου και αντι-ιικών φαρμάκων έθεσαν στην άκρη, ελπίζω προσωρινά, την προσπάθεια για εξατομικευμένες θεραπείες. Με τα δεδομένα που παρουσιάστηκαν στο συνέδριο η καταπολέμηση του καρκίνου επιστρέφει στην πλήρη μοριακή ταυτοποίηση του όγκου, στην ανίχνευση όλων των πιθανών στόχων και στην επιλογή της θεραπείας με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε ασθενούς. Επιπλέον, η πολυπλοκότητα των επιλογών και η αποτελεσματική υποστήριξη των συμπτωμάτων της νόσου και των επιπλοκών της θεραπείας απαιτούν τη συνεργασία επαγγελματιών υγείας από πολλούς και διαφορετικούς κλάδους της επιστήμης, με τον καθένα να συμμετέχει με την εμπειρία, τις γνώσεις και τις δεξιότητές του, ώστε να επιτευχθεί το μέγιστο θεραπευτικό αποτέλεσμα. Το συνέδριο κατέγραψε μορφές καρκίνου που ήδη θεραπεύονται και άλλες που καθίστανται χρόνια νοσήματα. Καθώς η έρευνα συνεχίζεται, με εντατικότερους πια ρυθμούς, η Κλινική Ογκολογία έχει πολλά να προσφέρει στους ασθενείς τα αμέσως επόμενα χρόνια, με όπλα την εξατομικευση και τη διεπιστημονική προσέγγιση.

Ο κ. Κωνσταντίνος Ν. Συρίγος είναι καθηγητής Παθολογίας και Ογκολογίας στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ).